Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

28. oktober 2020*

»Præjudiciel forelæggelse – ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder – direktiv 2001/29/EF – informationssamfund – harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder – artikel 3, stk. 1 – overføring til almenheden – begrebet »almenheden« – elektronisk indgivelse af et beskyttet værk til en domstol som bevismiddel inden for rammerne af et søgsmål«

I sag C-637/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Svea hovrätt – Patent- och marknadsöverdomstolen (appeldomstol for Svealand med sæde i Stockholm, appeldomstol i patent- og handelsretlige sager, Sverige) ved afgørelse af 20. august 2019, indgået til Domstolen den 27. august 2019, i sagen

BY

mod

CX,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan, og dommerne M. Ilešič (refererende dommer), E. Juhász, C. Lycourgos og I. Jarukaitis,

generaladvokat: G. Hogan,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– den svenske regering ved C. Meyer-Seitz og H. Eklinder, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved K. Simonsson og J. Samnadda, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 3. september 2020,

afsagt følgende

* Processprog: svensk.

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 1, og artikel 4, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT 2001, L 167, s. 10).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem sagsøgeren i hovedsagen, der hævder at være indehaver af ophavsretten til et fotografi, og sagsøgte i hovedsagen, en bruger af dette fotografi, vedrørende sagsøgte i hovedsagens indgivelse af en kopi af en side fra sagsøgeren i hovedsagens websted, der indeholder det nævnte fotografi, som bevismiddel inden for rammerne af et søgsmål mellem de nævnte parter ved en civil domstol.

Retsforskrifter

EU-retten

3 I 3., 9., 10. og 31. betragtning til direktiv 2001/29 er anført:

»(3) Den foreslåede harmonisering medvirker til gennemførelsen af de fire friheder på det indre marked og respekterer de grundlæggende retsprincipper, særlig ejendomsretten – herunder den intellektuelle ejendomsret – ytringsfriheden og almenhedens interesse.

[…]

(9) Udgangspunktet for en harmonisering af ophavsret og beslægtede rettigheder bør være et højt beskyttelsesniveau, da sådanne rettigheder er af afgørende betydning for den intellektuelle skabelsesproces. En sådan beskyttelse bidrager til at bevare og udvikle kreativiteten til gavn for ophavsmænd, kunstnere, producenter, forbrugere, kulturen, industrien og almenheden generelt. Intellektuel ejendomsret er derfor blevet anerkendt som en integrerende del af ejendomsretten.

(10) Hvis ophavsmænd og kunstnere skal kunne fortsætte deres kreative og kunstneriske arbejde, er det nødvendigt, at de modtager et passende vederlag for anvendelsen af deres værker, og det samme gælder producenterne, der skal kunne finansiere dette arbejde. De investeringer, der er nødvendige for at fremstille varer som f.eks. fonogrammer, film eller multimedieprodukter og tjenesteydelser som f.eks. bestillingstjenester, er meget betydelige. En passende retlig beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder er nødvendig for at sikre et sådant vederlag og muliggøre et tilfredsstillende afkast af investeringerne.

[…]

(31) Det er nødvendigt at bevare en rimelig balance med hensyn til rettigheder og interesser mellem de forskellige kategorier af rettighedshavere og mellem de forskellige kategorier af rettighedshavere og brugere af beskyttede frembringelser. De i medlemsstaterne gældende undtagelser og indskrænkninger til rettighederne må nyvurderes på baggrund af den nye elektroniske udvikling. […] For at sikre, at det indre marked fungerer tilfredsstillende, bør definitionen af sådanne undtagelser og indskrænkninger i en vis grad harmoniseres. Harmoniseringsgraden bør baseres på deres følger for det indre markeds funktion.«

4 Dette direktivs artikel 3, der har overskriften »Retten til overføring af værker til almenheden og retten til tilrådighedsstillelse for almenheden af andre frembringelser«, bestemmer i stk. 1:

»Medlemsstaterne tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde trådbunden eller trådløs overføring til almenheden af deres værker, herunder tilrådighedsstillelse af deres værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.«

5 Det nævnte direktivs artikel 4 med overskriften »Retten til spredning« fastsætter i stk. 1:

»Medlemsstaterne tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde enhver form for spredning til almenheden ved salg eller på anden måde af deres originalværker eller eksemplarer heraf.«

6 Det samme direktivs artikel 9 med overskriften »Fortsat anvendelse af andre retlige bestemmelser« bestemmer:

»Dette direktiv berører ikke bestemmelser vedrørende især patentret, varemærker, mønsterrettigheder, brugsmønstre, halvlederprodukters topografi, skrifttyper, adgangsstyrede og adgangsstyrende tjenester, adgang til radio- og tv-spredningstjenesters kabel, beskyttelse af nationale skatte, pligtaflevering, lovgivning om restriktiv praksis og illoyal konkurrence, forretningshemmeligheder, sikkerhed, klassificerede oplysninger, databeskyttelse og privatlivets fred, aktindsigt i offentlige dokumenter og aftalelovgivningen.«

Svensk ret

7 § 2 i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) (lov (1960:729) om ophavsret til litterære og kunstneriske værker, herefter »ophavsretsloven«) bestemmer:

»Ophavsretten medfører, med de i denne lov angivne indskrænkninger, eneret til at råde over værket ved at fremstille eksemplarer af det og ved at gøre det tilgængeligt for almenheden i oprindelig eller ændret skikkelse, i oversættelse, omarbejdelse i anden litteratur- eller kunstart eller i anden teknik.

For eksemplarfremstilling anses enhver direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent eksemplarfremstilling på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, og uanset om den sker helt eller delvist.

Værket gøres tilgængeligt for almenheden i følgende tilfælde:

1. Når værket overføres til almenheden. Dette sker, når værket ved trådbunden eller trådløs overføring fra et andet sted end der, hvor almenheden har adgang til værket, gøres tilgængeligt for almenheden. Overføring til almenheden omfatter overføring, som sker på en sådan måde, at almenheden får adgang til værket på et individuelt valgt sted og tidspunkt.

[…]

4. Når eksemplarer af værket udbydes til salg, udlejning eller udlån eller på anden måde spredes til almenheden.

Med offentlig overføring til almenheden og fremførelse sidestilles overførsler og fremførelser som erhvervsmæssigt foretages til eller inden for en større lukket kreds.«

8 Ophavsretslovens § 49a fastsætter:

»Den, som har fremstillet et fotografisk billede, har eneret til at fremstille eksemplarer af billedet og gøre det tilgængeligt for almenheden. Denne ret gælder, uanset om billedet anvendes i oprindelig eller ændret skikkelse, og uanset hvilken teknik der benyttes.«

9 I henhold til tryckfrihetsförordningen (pressefrihedsforordningen) har alle ret til aktindsigt i offentlige dokumenter med henblik på at fremme en fri meningsudveksling og en alsidig oplysning. I denne henseende fastsætter denne forordning, at dokumenter, der indgives til en domstol, udgør offentlige dokumenter, uanset i hvilken form og på hvilken måde de indgives. Heraf følger, at med undtagelse af oplysninger af fortrolige karakter kan hvem som helst få udleveret et dokument, der er blevet indgivet til en domstol.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

10 Sagsøgeren og sagsøgte i hovedsagen er privatpersoner, som driver hvert deres websted.

11 Inden for rammerne af et søgsmål ved de svenske civile domstole indgav sagsøgte i hovedsagen en kopi af en tekstside med et fotografi, der stammede fra sagsøgeren i hovedsagens websted, som bevismiddel, til den domstol, der behandlede sagen.

12 Sagsøgeren i hovedsagen, der har gjort gældende at være indehaver af ophavsretten til dette fotografi, har nedlagt påstand om skadeserstatning fra sagsøgte i hovedsagen for krænkelse af ophavsretten og for krænkelse af den særlige beskyttelse af fotografier, der er fastsat i henholdsvis ophavsretslovens § 2 og § 49a. Sagsøgte i hovedsagen har bestridt, at der foreligger nogen form for erstatningsansvar.

13 Den domstol, der behandlede sagen i første instans, fastslog, at det nævnte fotografi var beskyttet i henhold til ophavsretslovens § 49a. Denne retsinstans fastslog, at da dette fotografi var blevet indgivet til en domstol som et procesdokument, kunne hvem som helst anmode om at få adgang til det på grundlag af de gældende retsforskrifter. Den nævnte retsinstans konkluderede på denne baggrund, at sagsøgte i hovedsagen havde spredt dette fotografi til almenheden i ophavsretslovens forstand. Den fandt imidlertid ikke, at det var godtgjort, at sagsøgeren i hovedsagen havde lidt skade, og tog dermed ikke dennes påstand til følge.

14 Sagsøgeren i hovedsagen iværksatte appel til prøvelse af denne dom ved Svea hovrätt – Patent- och marknadsöverdomstolen (appeldomstol for Svealand med sæde i Stockholm, appeldomstol i patent- og handelsretlige sager, Sverige), som er den forelæggende ret.

15 Den forelæggende ret har anført, at den bl.a. skal tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt indgivelsen af en kopi af dette fotografi til en domstol som et procesdokument kan udgøre en uautoriseret tilrådighedsstillelse af et værk i ophavsretlig forstand som spredning til almenheden eller overføring til almenheden, idet parterne på tidspunktet for den tvist, der verserer for denne domstol, har præciseret, at det omhandlede fotografi var blevet indgivet til den domstol, der behandlede sagen, i form af en elektronisk kopi fremsendt via e-mail. Den forelæggende ret ønsker ligeledes oplyst, om en retsinstans kan anses for at være omfattet af begrebet »almenheden«.

16 I denne henseende har den forelæggende ret anført, at der i forbindelse med indgivelsen af et beskyttet værk til en domstol som et procesdokument er usikkerhed om fortolkningen af de EU-retlige begreber »overføring til almenheden« og »spredning til almenheden«, navnlig for det første angående spørgsmålet om, hvorvidt en domstol skal anses for at være omfattet af begrebet »almenheden« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i direktiv 2001/29, og for det andet, om udtrykket »almenheden« skal tillægges den samme betydning med henblik på anvendelsen af dette direktivs artikel 3, stk. 1, og artikel 4, stk. 1.

17 Det skal desuden fastlægges, om der er tale om en »spredning til almenheden« eller en »overføring til almenheden«, når et procesdokument indgives til en domstol, og indgivelsen har samme virkning og opfylder samme formål, uanset om det sker ved et »fysisk« dokument eller i form af en fil, der er vedhæftet en e-mail.

18 På denne baggrund har Svea hovrätt – Patent- och marknadsöverdomstolen (appeldomstol for Svealand med sæde i Stockholm, appeldomstol i patent- og handelsretlige sager) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal udtrykket »almenheden« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, og artikel 4, stk. 1, i […] direktiv [2001/29] anses for at have den samme betydning?

2) Hvis [det første] spørgsmål besvares bekræftende, skal en domstol så anses som [»]almenheden[«] som omhandlet i disse artikler?

3) Hvis [det første] spørgsmål besvares benægtende,
   a) skal en domstol så anses som [»]almenheden[«], hvis nogen overfører et ophavsretligt beskyttet værk til domstolen?
   b) [s]kal en domstol anses som [»]almenheden[«], hvis nogen spreder et ophavsretligt beskyttet værk til domstolen?

4) Har det nogen betydning for bedømmelsen af, hvorvidt indgivelsen af et ophavsretligt beskyttet værk til en domstol udgør en [»]overføring [til almenheden[«] eller [»]spredning til almenheden[«], at der i national ret findes regler om aktindsigt, som indebærer, at dokumenter, der indgives til en domstol, som udgangspunkt, medmindre de er omfattet af fortrolighed, er tilgængelige for enhver, som anmoder om dem?«

Om de præjudicielle spørgsmål

19 Indledningsvis bemærkes, at det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at det i hovedsagen omhandlede fotografi blev indgivet til den domstol, der behandlede sagen, i form af en elektronisk kopi fremsendt via e-mail.

20 Det følger imidlertid af retspraksis, at tilgængeliggørelse for almenheden af et værk, ud over spredning af fysiske kopier, ikke er omfattet af begrebet »spredning til almenheden« som omhandlet i artikel 4, stk. 1, i direktiv 2001/29, men af begrebet »overføring til almenheden« som omhandlet i dette direktivs artikel 3, stk. 1 (jf. i denne retning dom af 19.12.2019, Nederlands Uitgeversverbond og Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, præmis 45, 51 og 52).

21 På denne baggrund skal det fastslås, at den forelæggende ret med sine spørgsmål, der skal behandles samlet, nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at begrebet »overføring til almenheden« som omhandlet i denne bestemmelse omfatter elektronisk indgivelse af et beskyttet værk til en domstol som bevismiddel i et søgsmål mellem privatpersoner.

22 Det fremgår i denne henseende af Domstolens faste praksis vedrørende artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29, at begrebet »overføring til almenheden« omfatter to kumulative kriterier, nemlig en overføring af et værk og overførslen heraf til en almenhed (dom af 31.5.2016, Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, præmis 37, og af 19.12.2019, Nederlands Uitgeversverbond og Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).

23 Af denne retspraksis fremgår det ligeledes for det første, at enhver handling, hvorved en bruger – med fuldt kendskab til konsekvenserne af sine handlinger – giver sine kunder adgang til beskyttede værker, vil kunne udgøre en overføring som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 (dom af 14.6.2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, præmis 26).

24 Dette er tilfældet for så vidt angår indgivelse af et beskyttet værk til en domstol som bevismiddel i et søgsmål mellem privatpersoner.

25 For det andet skal beskyttede værker for at falde ind under begrebet »overføring til almenheden« i henhold til artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 tillige faktisk overføres til en almenhed (dom af 14.6.2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

26 I denne forbindelse angiver begrebet »almenheden« et ubestemt antal potentielle modtagere og indebærer desuden et betydeligt antal personer (dom af 15.3.2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, præmis 84, af 31.5.2016, Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, præmis 41, og af 29.11.2017, VCAST, C-265/16, EU:C:2017:913, præmis 45).

27 Hvad angår den ubestemte karakter af antallet af potentielle modtagere har Domstolen fremhævet, at det drejer sig om at gøre et værk tilgængeligt på enhver hensigtsmæssig måde i forhold til alle, dvs. ikke begrænset til særlige medlemmer af en privat gruppe (dom af 15.3.2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, præmis 85, og af 31.5.2016, Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, præmis 42).

28 I den foreliggende sag skal en overføring som den i hovedsagen omhandlede, således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 42-44 i forslaget til afgørelse, anses for at være rettet mod en klart defineret og lukket kreds af mennesker, der udøver deres funktioner i offentlighedens interesse ved en domstol, og ikke et ubestemt antal potentielle modtagere.

29 Denne overføring foretages således ikke til alle, men til individuelle og bestemte fagfolk. På denne baggrund skal det fastslås, at den elektroniske indgivelse af et beskyttet værk til en domstol som bevismiddel i et søgsmål mellem privatpersoner ikke kan kvalificeres som »overføring til almenheden« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 (jf. analogt dom af 19.11.2015, SBS Belgium, C-325/14, EU:C:2015:764, præmis 23 og 24).

30 Det er i denne forbindelse irrelevant, at der i national ret findes regler om aktindsigt i offentlige dokumenter. En sådan aktindsigt gives nemlig ikke af den bruger, der har indgivet værket til domstolen, men af denne sidstnævnte til de privatpersoner, der anmoder herom, i medfør af en forpligtelse og i henhold til en procedure, der er fastsat i national ret vedrørende aktindsigt i offentlige dokumenter, hvis bestemmelser ikke berøres af direktiv 2001/29, således som det udtrykkeligt fremgår af dette direktivs artikel 9.

31 Det skal bemærkes, således som det fremgår af 3. og 31. betragtning til direktiv 2001/29, at den fortolkning, der lægges til grund i denne doms præmis 29, gør det muligt navnlig inden for det elektroniske miljø at bevare en rimelig balance mellem indehaverne af ophavsrettigheder og beslægtede rettigheders interesse i beskyttelsen af deres intellektuelle ejendomsret, som i dag er garanteret ved artikel 17, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) og beskyttelsen af brugerne af beskyttede frembringelsers interesser og grundlæggende rettigheder samt almenhedens interesse (jf. i denne retning dom af 29.7.2019, Pelham m.fl., C-476/17, EU:C:2019:624, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

32 Domstolen har således allerede haft lejlighed til at bemærke, at det på ingen måde følger af hverken chartrets artikel 17, stk. 2, eller af Domstolens praksis, at den intellektuelle ejendomsret, som er fastsat i denne bestemmelse, skulle være urørlig, og beskyttelsen heraf derfor skulle være absolut,

eftersom denne ret skal afvejes i forhold til de andre grundlæggende rettigheder (jf. i denne retning dom af 29.7.2019, Pelham m.fl., C-476/17, EU:C:2019:624, præmis 33 og 34 og den deri nævnte retspraksis), herunder retten til effektive retsmidler, der er sikret ved chartrets artikel 47.

33 En sådan ret ville imidlertid blive bragt alvorligt i fare, hvis en rettighedsindehaver kunne modsætte sig overføringen af bevismidler til en domstol alene med den begrundelse, at disse bevismidler indeholder en genstand, der er beskyttet i henhold til ophavsretten.

34 Henset til ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal fortolkes således, at begrebet »overføring til almenheden« som omhandlet i denne bestemmelse ikke omfatter elektronisk indgivelse af et beskyttet værk til en domstol som bevismiddel i et søgsmål mellem privatpersoner.

Sagsomkostninger

35 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 3, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet skal fortolkes således, at begrebet »overføring til almenheden« som omhandlet i denne bestemmelse ikke omfatter elektronisk indgivelse af et beskyttet værk til en domstol som bevismiddel i et søgsmål mellem privatpersoner.

Underskrifter